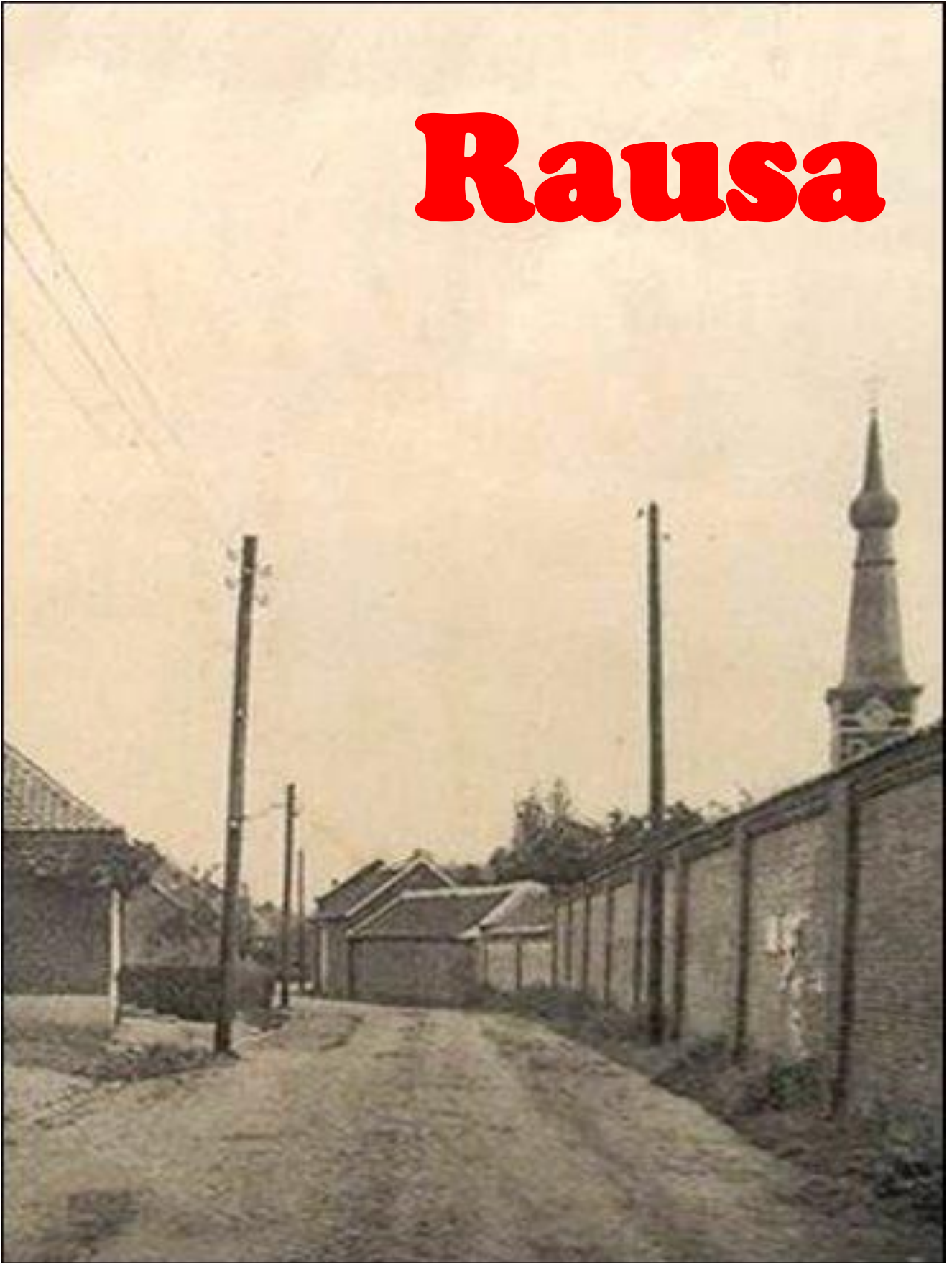

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Verschijnt 10 maal per jaar. Eerste jaargang nr. 8 Roosdaal, oktober 2013

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:
Jan De Mont, Bart Caulier,
Hubert De Bolle, Linda
Van Huylenbroeck, Marc
Muylaert, Rik Borginon.
Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be.
Het tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabonnement
€ 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:

Februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november
en december in digitale versie. In april wordt Rausa als
gedrukte monografie uitgegeven ter gelegenheid van de
Erfgoeddag, in september ter gelegenheid van de Open
Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie
wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer
(exclusief portkosten).

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil
bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag
inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen...
Blz. 3	terugblik
Blz. 3	Rausa in actie
Blz. 6	In den beginne
Blz. 7	Klap van hier
Blz. 8	Gekregen
Blz. 9	Uit het dagboek van Marie Lecoyer
Blz. 11	De eendracht
Blz. 15	Figuren: Frans Timmermans
Blz. 18	Voor de archieven voor overmorgen
Blz. 18	In gesprek met de stilte
Blz. 19	Niet zo vers van de pers
Blz. 20	Ook dit nog
Blz. 21	Uitsmijter:
Blz. 23	Advertentie

Foto voorpagina: en fragment van een oude
postkaart met het centrum van Strijtem, een eeuw
geleden.

Terugblik

Wij hadden niet verwacht dat de Open Monumentendag zo'n succes zou worden! Meer dan zeshonderd mensen kwamen een bezoek brengen aan het huis van de familie de Béthune en/of aan de neogotische Sint-Gorikskerk in Pamel. Dankzij de gastvrijheid die we op deze plaatsen mochten genieten, de inzet van vele vrijwilligers en de fijne samenwerking met de Cultuurdienst hebben we een beetje OMD-geschiedenis geschreven.

Overigens hebben de mensen intussen ook de weg gevonden naar onze Erfgoedkelder. Tijdens de opendeurdagen komen bezoekers met allerlei gerichte vragen, springen ze binnen om eens te neuzen in onze bibliotheek of raken ze geboeid door de uitgebreide beeldbank die we op onze computers hebben opgeslagen. Daar komt nu nog eens een goed gevulde erfgoedherfst bovenop. Rausa 8 staat bol van de aankondigingen. Maar bovenal zijn er ook weer merkwaardige artikels. Vertel je huisgenoten alvast dat ze je een paar uur met rust moeten laten...

Rausa in actie

Niet vergeten: volgende donderdag 17 oktober 2013, 20 uur in de polyvalente zaal van GC Het Koetshuis (Strijtem):

Verleden en toekomst van

het Brabants Trekpaard

Jan De Boitselier, voorzitter van de Koninklijke Maatschappij van het Belgisch Trekpaard, geeft een voordracht over het verleden en de toekomst van het Belgisch, "Brabants" Trekpaard. Een initiatief van Erfgoed Rausa, in samenwerking met de Landelijke Gilden van Roosdaal. Gratis toegang!

Foto: museum van het Belgisch Trekpaard, Vollezele

De Nostalbus komt op bezoek!

De Roosdaalse scholen krijgen deze week het bezoek van de Nostalbus. Onze jongelui krijgen de kans om op een prettige manier kennis te maken met de evolutie van de mobiliteit in onze streek. Van 14 tot 17 oktober zullen Hubert De Bolle en Walter Evenepoel, medewerkers van Erfgoed Rausa, een inleiding geven en het jeugdige volkje warm maken voor de plaatselijke geschiedenis.

Boekvoorstelling: Huizen en hoven

Erfgoed Rausa en Davidsfonds Roosdaal sloegen nog eens de handen in elkaar. Het resultaat is dit keer een prachtige heemkundige publicatie. Op 1 november wordt een mooi nieuw boek voorgesteld waarin de samenstellers tien boeiende artikels hebben verzameld uit de bijna legendarische 'Pamelse toponiemen' van Gerard Van Herreweghen. Aanleiding was het feit dat we in 2014 de honderdste geboortedag herdenken van de grote heemkundige. Het is immers de bedoeling in de toekomst het ganse oeuvre van Gerard Van Herreweghen digitaal te archiveren en ter beschikking te stellen van een zo groot mogelijk publiek.

De samenstellers spaarden tijd noch moeite om er een interessant werkstuk van te maken. Na veertig jaar behoeften sommige artikels wel wat commentaar. De lezer zal dus voor of na elk hoofdstuk een lichtvoetige beschouwing krijgen. Dankzij de nieuwe technieken konden de oude, wat primitieve kaarten worden verduidelijkt, de onduidelijke, contrastloze zwart witfoto's werden vervangen door nieuwe afbeeldingen in kleur!

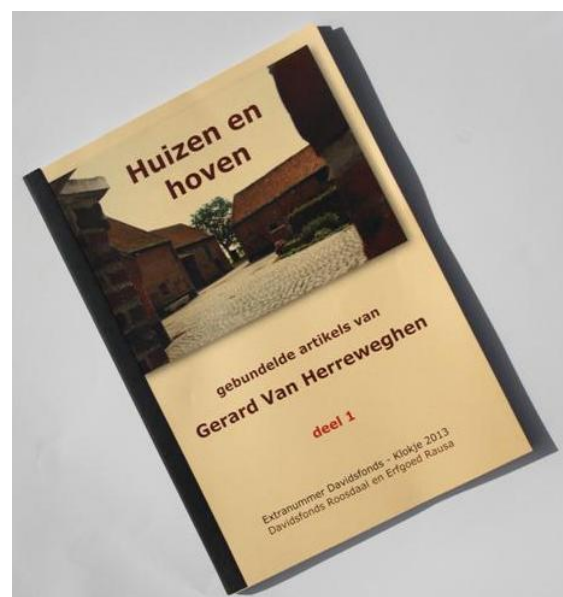
Voor de jongere lezers en voor mensen die nog niet zo lang in het dorp wonen is dit een ideale gids om de historie van hun omgeving te leren kennen, voor de generatie die de artikels van Gerard vroeger nog hebben gelezen is dit ongetwijfeld een prettig weerzien én een handige bundeling van lectuur die waarschijnlijk in de loop van de voorbije decennia verloren is geraakt.

Praktisch:

Huizen en hoven, deel 1.

10 artikels uit de succesrijke reeks Pamelse toponiemen van Gerard Van Herreweghen. Voorstelling op de Boekenbeurs van Davidsfonds Roosdaal in de gebouwen van Basisschool Triangel, Brusselstraat, Pamel op **vrijdag 1 november, 20 uur** (je kan er ook de stand van Erfgoed Rausa vinden).

Men kan zich nu reeds van een exemplaar verzekeren door € 20 over te schrijven op rek.nr. BE18 7341 6100 6265 (verzendkosten € 3- niet inbegrepen). Graag duidelijk adres en het aantal exemplaren vermelden. De boeken kunnen dan afgehaald worden op de Boekenbeurs.

Zaterdag 16 november 2013, 18 tot 22 uur

Erfgoed Rausa nodigt uit voor een origineel

ERFGOEDBANKET

De zitjes voor het erfgoedbanket worden opgesteld in de feestzaal van de Provinciale Proeftuin voor Kleinfruit (beter bekend als 'de tuinbouwschool', Molenstraat in Pamel).

In het kader van de **Week van de Smaak én de Roosdaalse Cultuurmaand**, zetten de erfgoedvorsers hun kookmuts op en vergasten het publiek op heerlijke gerechten uit grootmoeders tijd. Bij Rausa kunnen ze het zich natuurlijk niet laten, er moet wat uitleg bij! Verschillende gerenommeerde sprekers zullen tussen de gerechten door uitleg geven over bijna vergeten groenten, over de formidabele framboos (nergens in ons land worden per inwoners meer frambozen gekweekt dan in Roosdaal!), alle geheimen van de geuze worden onthuld en men kan eens rondneuzen in het prachtige kraam dat de Erfgoedcel Pajottenland/Zennevallei ter beschikking stelt.

Er kunnen maximum 80 mensen deelnemen, (zéér) snel wezen is dus de boodschap.

Haal 20 luttele euro's uit je spaarvarken en schrijf over op **BE 97 8601 1557 2549** van Erfgoed Rausa, met vermelding van het aantal personen en het juiste adres. Meer informatie 054 32 33 64 of rausa@skynet.be .

Wie steekt graag een handje toe?

Voor het Erfgoedbanket hebben we nog wat helpende handen nodig. Wie een pint kan tappen of een gerecht kan opdienen is zeer hartelijk welkom op bovenstaand telefoonnummer of netadres!

*Enkele keren per jaar probeert **Hubert De Bolle** te antwoorden op de vraag: Wanneer, eventueel ook waarom, hoe, ... zag een beweging, organisatie, onderneming, gemeente, tijdschrift, ... het levenslicht?*

In den beginne waren er de gemeenten Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Pamel en Strijtem, tot in 1963/1964 gedacht werd (ook door de hogere overheid) aan fuseren. Maar de gemeenten vonden dat niet zo vanzelfsprekend!

Op 20 juli 1963 werd het voorstel tot fusie door de gemeenteraad van Pamel zelfs afgewezen. De raad stelde dat eerst de financiële toestand van Strijtem en O.-L.-Vr.-Lombeek moest worden onderzocht en verwachtte van de centrale overheid, indien nodig, financiële hulp.

Maar ook Strijtem vroeg garanties en keurde volgende 'eisen' goed:

- 1. Strijtem wenst zelfstandig te blijven en vroeg niet om deze samenvoeging.*
- 2. Indien deze fusie er toch zou doorkomen verkiest de gemeente deze samenvoeging boven elke andere.*
- 3. In alle bestuurlijke akten zou de naam Strijtem moeten behouden blijven voor de wijk in de nieuwe gemeente.*
- 4. Voor de parochie Strijtem moeten alle rechten gewaarborgd blijven.*
- 5. Alle financiële waarborgen en gezondheidsmaatregelen moeten blijven.*
- 6. De verworven rechten van het personeel moeten behouden blijven.*
- 7. Om een betere verbinding tussen O.-L.-V.-Lombeek en Strijtem mogelijk te maken moet de Ramerstraat dringend hersteld worden.*
- 8. De verbinding tussen Pamel en Strijtem moet eveneens verbeteren langs Lostraat, Reigersbaan en Katteweg.*
- 9. Het recht op eigen bestaand kerkhof moet behouden blijven. In geval van een nieuw mag dit op geen te grote afstand van de parochiekerk gelegen zijn.*
- 10. Het centrum van de nieuwe eenheid moet gelegen zijn aan de 'Belle Alliance'.*
- 11. De naam voor de nieuwe gemeente moet 'Roozendaal' zijn.*

- 12. Bevolkings- en sociale diensten moeten nog gedeeltelijk in de gemeente Strijtem blijven zodat de mensen er steeds terecht kunnen.*
- 13. Strijtem moet een degelijke vertegenwoordiging in het schepencollege, de gemeenteraad en C.O.O. hebben.*

En natuurlijk stelde ook Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek voorwaarden, wat anders geformuleerd maar in feite analoog met die van Strijtem (wie had van wie afgekeken?), met uitzondering uiteraard van de te herstellen straten. Uiteindelijk waren de precare financiële situatie van Strijtem en O.-L.-Vr.-Lombeek enerzijds, bijkomende subsidies anderzijds, alsook het feit dat de gemeenten bij deze eerste fusieoperatie nog zelf hun 'partners' konden kiezen, redenen opdat de drie gemeenten toehapten. En natuurlijk speelden daarbij ook politieke motieven.

Op 5 november 1964 waren er verkiezingen voor de drie gemeenten samen en op 1 januari 1965 was de nieuwe gemeente een feit.

Hoe waren onze vroede vaders intussen aan de naam Roozendaal gekomen? Ze waren overeengekomen, opdat geen enkele gemeente de indruk zou hebben te worden geannexeerd, de nieuwe gemeente niet te noemen naar een deelgemeente. Het toponiem Rozendaal van een perceel grond tussen de Koning Albertstraat en de Daalbeekstraat, behorend tot of grenzend aan de drie gemeenten, leek geen slecht idee.

Maar daar had de hogere overheid bezwaar tegen omdat er al een Rozendaal bestond, in Nederland en ook in Frans-Vlaanderen, en er bijgevolg gevreesd werd voor verwarring.

Tenslotte werd de naam verbasterd tot Roosdaal. Hoewel het toponiem teruggaat naar het Germaanse 'rausa' of het Frankische 'rausch' dat 'riet' betekende en dus in oorsprong niets met rozen te maken heeft, werden er nadien in het nieuwe wapenschild toch vier rozen opgenomen die verwijzen naar de deelgemeenten. Inderdaad, vier rozen, want op 1 januari 1977 werd ook nog het overgrote deel van Borchtlombeek (en na wat geruzie met Liedekerke ook het Hof te Kattem) bij Roosdaal gevoegd.

Wat is er van al die voorwaarden terechtgekomen? De lezer beoordele zelf wat toen realistisch was en wat vrome wens, wat later werd verwezenlijkt en wat intussen is voorbijgestreefd. En zoals vaak zat het venijn in de staart want vooral artikel 13 heeft nadien nog meermaals tot politieke oprispingen geleid.

Tot slot: op 1 januari 2015 wordt **Roosdaal 50 jaar** oud. Reden om te vieren? Waarom niet!?

Meer over Roosdaal en vroegere deelgemeenten vindt u ook op website www.hdbr.be van Hubert De Bolle.

Litanie van de toenomen

Helemaal verdwenen is het nog niet, maar toch gebeurt het niet meer zo vaak dat je aan de naam van iemand haar of zijn halve stamboom kunt afleiden. Het waren prachtige, pittige, ondeugende of spitsvondige namen waarmee een bepaalde familie werd aangeduid. Het was misschien wat gevaarlijk, maar sommige mensen wisten alleen al aan de toenaam met wat voor soort volk ze te maken hadden. Dat vooroordeel kon dan evengoed positief als negatief zijn.

Hoe dan ook, de toenamen zijn een bijna verdwenen stuk erfgoed. Met de vergelende bladeren die vandaag van de bomen dwarrelen, valt ook wat herfstige nostalgie over ons en willen we een willekeurige verzameling van toenamen bundelen in een profane litanie.

Klap van hier

We hebben ze lukraak gekozen, uit alle hoeken van onze vierdelige gemeente. Wie het op zich wil nemen om de achtergrond van dit volks proza te achterhalen, zullen we met dankbaarheid begroeten en het resultaat van zijn/haar opzoekwerk in een volgende editie meegeven aan de lezer.

Zeije van 't volk van Tjaad of van Tatj, va Rebbekes of van Osken?
Stond a wieg ba Lippekes , ba Sponjtes of ba Moeër'n?
Gomme nog nekieë ba Zjillekes of de Piljter, ba Broej of ba Vanger, ba de Kaffébèzze of de Zot va Mooëken?

Ejje gè Stinne va Lieze Masj gekoest of Wis van Pezze, Zjozzefin va Woljtes meskien of Zjanneke van Teken, Diene Sjiek of Papiere Zjef, Marieke Foef, Fong Platt'n en Pië Broem, Zoet van den Blang, Taafke Langenouk, Sis Kerrekot of Tieke Goemmen?

Kinjde gè 't volk va Kloesj of va Koesj, va Gazjn, va Pouter of va Godorre, Fina's, Boerkes Smet of van Nausas, va Kamoeëres, van Bommarsjee, van de klein'n dokter of de groeëte Mieëster, va Jannekes of Miekas? Komde gè ooët 't Ouèzern ekken, ooët 't Zougsken of de Poupenouès?

En es da vraken do nie van 't volk van Sjampetters, ouè es pazek ieëne van Berremiësters en zouè va Moesj. Allemou brave mensjken, got 't strout mor af: ba Toep, ba Sasj, ba Lat en Poupes, ba Foeës, ba de Langen en de Kèt'n, ba Bok en ba de gaat, ba Sizzendokes, Koekes en ba Max. Of gommen ve 't af te lieëren nog ieëne pakken in de Speirenboeëm, ba Skeiper, in de Mol, in de Souès, in de Kerf, in de Belle, en aven men dein 't best van al nie op in d'n Emel?

MM & WE

Gekregen

De inwoners van Roosdaal beginnen Rausa te kennen. Wij mogen het steeds vaker ervaren dat op onze opendeurdagen of gewoon bij onze medewerkers thuis, mensen komen aankloppen met een bundelvergeelde foto's, oude documenten of curieuze antieke voorwerpen. De prijs voor het merkwaardigste fenomeen gaat deze maand zeker naar Herman Fonteyn.

Herman, die ons eerder al een uitgebreid archief bezorgde van de spijtig genoeg ter ziele gegane Meiboomplanting, kwam ons onlangs verrassen met een bijzonder merkwaardig meubelstuk. Hij werkte ooit voor een kloosterorde in Oudenaarde. Toen die in de jaren tachtig het oude 'Huis Verschaere' in de Hoogstraat opkochten om er klaslokalen van te maken, werden allerlei spullen weggegooid. Herman nam het geheimzinnige voorwerp mee naar de Profetenstraat. Hij vond dat het misschien beter in de erfgoedkelder staat dan op zijn zolder. Het gaat om een mahoniehouten kastje van 52 x 24 x 10 cm, voorzien van een deurtje met glas. Daarachter staan 6 wijzertjes die via een lenskopschroef contact kunnen geven met een ingewikkeld dradensysteem dat elektrische stroom kan doorsturen naar een belletje in de keuken, de badkamer, het bureau enz. Het curiosum is behoorlijk zwaar omdat er waarschijnlijk een zware batterij in zit die voor de nodige spanning moet zorgen. Als je technout bent en je wil het magische mechanisme weer aan de praat krijgen ben je heel erg welkom!

Het dagboek van Marie Lecoyer (deel 2)

In een eerste bijdrage liet Rik Borginon ons kennis maken met de wat bijzondere directrice van het Meisjespensionaat op Ledeberg. Vandaag mogen we de eerste bladzijden inkijken van het dagboek dat ze bijhield tijdens de Grooten Oorlog.

Het leven in Pamel tijdens de oorlog 1914-18 met voortdurend Duitsers rondom u. Enkele dagen voor het uitbreken van de oorlog is Marie Lecoyer begonnen met het schrijven van 'son journal'. De eerste dagen lezen we alleen wat bombastische patriotische uitvallen. Zo op 4 augustus : "ces sales Schweinekopff à Dolhaine, Stavelot." De Fransen zijn ter hulp gekomen via Doornik en talrijke Franse treinen rijden voorbij

Okegem. Eerste kanonschoten gehoord rond middernacht. Zoals dat was in elk bezet dorp in die tijd heersten vooral gevoelens van haat, angst, onzekerheid. Vermits er toen geen radio of TV bestond, zat men zonder nieuws over de oorlog zelf en circuleerden de

wildste berichten : "bonne nouvelle : 25000 Schwein tués !" Maar een andere dag "15000 belges tués !". En dan waren er ook de verwanten uit de familie die in het leger waren waarover zij bezorgd was, zo bij voorbeeld haar jongere kozijn Rik Borginon (mijn vader, die onder meer de slag bij Namen had meegemaakt). Zij had vernomen dat de 4de divisie in Namen was verslagen. "Et Henri ? Oh, mais cela ne peut être, cela ne sera pas !"

Ik ga hier niet verder op in omdat dit niet specifiek met Pamel te maken heeft en ik wil hier speciaal belichten hoe het in Pamel voelde bezet te zijn door de Duitsers.

De eerste jaren werden er weinig of geen Duitsers in Ledeberg opgemerkt : Marie vermeldde dit iedere dag in haar dagboek. Maar dat veranderde rond 25 juni 1916, wanneer ze een paar Duitsers per fiets zagen aankomen en die de boodschap brachten aan de pastoor dat Pamel soldaten te logeren zou hebben op kosten van de

Op 1 juli komen er dan aan te paard. Zij zoeken blijkbaar een goede plaats en laten hun oog vallen op het huis van Jef Stappes. Ze missen hier echter een stalling voor hun paarden. Zij gaan dan verder naar Sperrenboom (*verdwenen café in het centrum van Pamel, nu KBC. Nvdr*). Zij bekijken de dochter van de waard. "Celle-ci se tient digne." (*Deze gedraagt zich waardig*). Dan gaan ze naar Scheppers, waar reeds 4 Duitsers gelogeed waren, en zij voegden er daar nog twee aan toe. Marie kreeg er één van te zien : "il se mouchoit dans ses doigts !!!" (*hij snoot zijn neus met zijn vingers*). Stilaan begint men de eigen garnizoenssoldaten toch te kennen en op 1 augustus 1917 : Het schijnt dat we een nieuw garnizoen gaan krijgen en dat alleen 'Dikke Wansj' blijft. "Adieu donc Jacob, Heinrich, Pieter, dikke Louis..."

Wat was nu de taak van dat garnizoen ? Zij moesten allerlei maatregelen van de bezetter over voedselleveringen, opeisingen van mensen en dergelijke ter plaatse doen toepassen door de lokale overheid. Zo is er een 'vieze' die "a été opspelen chez le secrétaire pour avoir la liste de nos sans-travail." (7 augustus 1916). Toch was dat garnizoen van Pamel niet zo belangrijk als dit van Strijtem. Nog belangrijker was dit van Lennik, waar men naar toe moest voor het bekomen van allerlei toelatingen.

In die dagen waren er nog een tiental internen in het pensionaat (tegen een 100-tal voor de oorlog). Eén daarvan was een zekere Mathilde. Op zekere dag (15 januari 1917) ziet Marie Lecoyer van boven aan de trap dat haar zuster Charlotte in gesprek is : "Ma foi ! C'est un fils de Mars" (ander woord voor Duitser).

Foto van de voordeur van het pensionaat, 1985

Die komt Mathilde melden dat ze naar de gendarmerie van Lennik moest gaan. Doch Mathilde was zwaar verkouden. Die reis kon dus niet doorgaan. Nu hadden de Lecoyer's toch een troef in handen door de aanwezigheid sinds vele jaren van een Duitse dame, Vera Schmidt, die in Odessa had gewoond en die reeds lang voor de oorlog met haar zus naar België was komen wonen en lerares was geworden aan het pensionaat van Ledeberg. Die speelde tolk zodat zij de Duitsers konden diets maken dat het kind ziek was. Gustaaf Borginon die arts was, schreef een ziektebriefje. Delphine Platteau, de voornaamste meid van het pensionaat, bracht dat briefje naar de ingekwartierde Duitsers. Zo kreeg zij wat te zien. Nooit had ze zo iets vuils gezien. Alleen de kok was proper. Maar de anderen ! Sommigen lagen nog te slapen. Uiteindelijk kreeg Mathilde vier dagen respijt. Met Delphine Platteau, gaat het meisje dan met de tram tot Godveerdegem, vanwaar nog een uur te voet tot Lennik.

Mathilde moest alleen maar een identiteitsbewijs tekenen, en de Duitsers gedroegen zich zeer hoffelijk. Vera Schmidt kon zo dikwijls zaken bij de Duitsers gedaan krijgen die de Lecoyer's niet konden. Zo bijvoorbeeld tijdens het algemeen uitgaansverbod dat als straf aan Pamel was opgelegd - waarover later meer - kon ze gedaan krijgen dat ze met de leerlingen in groep 's avonds toch mochten gaan wandelen, wat jaloersheid opwekte bij de mensen van Ledeberg : "t es mé dijn Dosj da dor es".

In 1918 komen er nog meer Duitse soldaten naar Pamel, ook in het ouderlijk huis van de Borginons. En dan geeft Marie Lecoyer een pathetische ontboezeming ten beste. Ik geef ze in het Frans omdat ze zo mooi klinkt : "Qui jamais eût pensé cela, chère ferme, lieu de ma naissance, vieille maison de nos ancêtres, demeure de Bon Papa et de Bonne Maman, qu'un jour des soldats ennemis circuleraient en pleine liberté dans ton enceinte et que tes écuries abriteraient leurs chevaux !" (*Wie zou ooit gedacht hebben, lieve hoeve waar ik geboren ben, oude woning van onze voorzaten en woonst van bompapa en bommama, dat er een dag zou komen dat soldaten van de vijand binnen uw muren vrij zouden rondlopen en dat uw stallen hun paarden zouden herbergen*) 20 januari 1918.

En dan, gans op het einde van de oorlog, in oktober 1918, komt er een echte invasie van jonge Duitse rekruten in Ledeberg. En spijs haar haat tegen de Duitsers komt er een diepmenselijk gevoel naar boven : "A la colère de les voir là si près, se mêle un profond sentiment de pitié. Ils sont si jeunes !" (*Bij mijn woede hen daar zo dichtbij te zien, mengt zich een diep gevoel van medelijden. Ze zijn zo jong!*)

In een volgende bijdrage wil ik beschrijven welke narigheden zulke bezetting allemaal met zich meebracht. (RB)

De Eendracht, geboortjaar 1832

In een vorig nummer van Rausa volgden we de lotgevallen van de Borchtlombeekse fanfare De Verbroedering die dit jaar haar eeuwfeest vierde. In Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek wordt er nóg langer muziek gemaakt. Na het uitblazen van 181 kaarsjes had Linda Van Huylenbroeck, spelend lid, nog adem over om de lange geschiedenis van de Koninklijke fanfare "De Eendracht" uit Onze-LieveVrouw Lombeek voor ons samen te vatten.

Fanfare De Eendracht in 1908

De Lombeekse fanfare mag zich zonder blozen één van de oudste, nog bloeiende muziekkorpsen van het land noemen. Meer dan de moeite waard dus om de geschiedenis van deze fanfare even onder de loep te nemen. De fanfare 'de Eendracht' is in zekere zin het product van de Belgische omwenteling van 1830. Na de terugkeer van de onafhankelijkheidstrijders, die een einde hadden gemaakt aan het Hollands regime, werd in 1832 de fanfare 'l'Union' opgericht door een aantal Lombeekse patriotten en 'belgicisten'. Eén van haar medestichters was Jozef-Anselm de Wyels, die als oorlogsvrijwilliger de Hollanders in 1830 bestreed. De andere stichters waren Lombeekse notabelen uit die tijd.

Rausa jrg.1, nr. 8 blz. 11

De eerste voorzitter was notaris Petrus-Johannes Walravens (die overigens van 1848 tot 1886 burgemeester was van O.-L.-V.- Lombeek).

Hij bleef voorzitter tot 1886. Andere bestuurders waren Petrus-Josephus Van Holder, schepen O.-L.-V.- Lombeek, Johannes Fransiscus Vossen, pachter, brouwer en herbergier, Maximiliaan Verheyden, pachter en voorzitter van de Kerkfabriek, Christiaan Pauwels, meester-smid en Guillielmus Goossens, een merkwaardig man die ook koster, organist, landbouwer, winkelier, herbergier en onderwijzer was. In 1830, na de val van het Hollands regime werd hij bovendien de eerste 'Belgische' burgemeester van O.L.V.-Lombeek. Hij zou echter zes jaar later zijn burgemeesterssjerp verspelen ingevolge een slaande ruzie met pastoordeken Van Camp.

Hij maakte het met enkele muzikanten van zijn fanfare zo bont dat ze zich de toorn van de toenmalige zielenherder op de hals haalden. Deze koster was niet alleen in de gewijde muziek bedreven, maar interesseerde zich ook aan wereldse- en dansmuziek.

Guillielmus Goossens verhuisde enkele jaren later naar Brussel. De fanfare verloor met hem niet enkel een levenslustig man maar ook een bekwaam dirigent. Guillielmus Goossens was namelijk de eerste dirigent van de fanfare en blijkens de muziekstukken die hij als organist in de kerk liet uitvoeren, een bekwaam musicus.

De anti-Hollandse en 'belgicistische' gezindheid van de fanfare kwam ook tot uitdrukking in haar Franstalige naam 'Fanfare l'Union', een naam die ongetwijfeld geïnspireerd was door de leuze van het nieuwe België: 'l'Union fait la Force'. De Franstalige benaming prijkt nog op de eerste vlag. Deze draagt het jaartal 1833, het jaar waarin zij volgens de overlevering aan de fanfare werd geschonken door de kerkfabriek van O.L.V.-Lombeek. Deze instelling is overigens tot vóór de Tweede Wereldoorlog altijd een trouw steunend lid van de fanfare gebleven. In de kerkrekeningen van de vorige eeuw wordt vermeld dat de fanfare jaarlijks, eerst vijftig en later vijfenzeventig franken (*goudfranken* !) ontving voor het spelen en zingen in de processies. De fanfare was dus niet enkel een koperen ensemble maar ook een zangkoor. Dat laatste was niet verwonderlijk, haar eerste dirigent was immers koster-organist van de kerk. Koster-burgemeester Guilleilmus dirigeerde de fanfare tot in 1845 . Zoals we eerder al schreven was notaris Petrus Joannes Walravens de eerste voorzitter. Hij werd achtereenvolgens opgevolgd door zijn zoon Frans Walravens, Hendrik van Cauwelaert, Johanna Catharina de Wyels (eerste vrouwelijke voorzitster), Karel Van Cauwelaert de Wyels en Emiel Van Cauwelaert de Wyels. Deze laatste nam in 1970 ontslag ten voordele van zijn zoon Wilfried.

Bij het overlijden van Wilfried Van Cauwelaert de Wyels in 1977, deed het bestuur opnieuw beroep op vader Emiel, die de fanfare tot in oktober 1982 met vaste hand leidde. En het voorzitterschap bleef in de familie: Emiels dochter Annelies zou zich 22 jaar plichtsbewust inzetten voor de Lombeekse fanfare. In 2004 nam Eddy Wastiels de taak over. Ook hij doet dat tot vandaag met zeer veel toewijding en overgave.

Met het overzicht van de voorzitters maakten we even een grote sprong in de tijd. We nemen de draad weer op in de vroege twintigste eeuw. Het is natuurlijk onbegonnen werk om de hele geschiedenis van onze fanfare uit de doeken te doen. Overigens bestaat er geen geschreven archief. De enige getuigen van haar 150-jarig bestaan zijn haar oude vlag, de genoemde vermeldingen in het kerkarchief en de medailles die nog aan onze vlag hangen. Die grote penningen herinneren aan de festivals, ingericht voor de vijftigste verjaardag in 1882 en voor de vijfenzeventigste verjaardag in 1907. Op al deze vieringen werden de bevriende muziekmaatschappijen van het omliggende uitgenodigd.

Het honderdjarig bestaan werd in 1932 gevierd met een groots opgevatte muziekmanifestatie. Er kwamen toen twaalf fanfares naar O.L.V.-Lombeek. In het dorpscentrum stonden drie kiosken opgesteld: één boven de oude pastorie, één rechtover het gemeentehuis en één aan de ingang van de molens Wastiels. Op elke kiosk concerteerden 4 fanfares. Het was een muzikale hoogdag. Het is bij de gelegenheid van haar eeuwfeest dat de fanfare van Minister van Staat Frans Van Cauwelaert, toen burgemeester van Antwerpen, een nieuwe vlag kreeg met een Vlaams opschrift en haar vervlaamste naam 'De Eendracht'.

Frans Van Cauwelaert, schenker van de nieuwe vlag

Frans Van Cauwelaert was niet enkel een geboren Lombekenaar, maar, in zijn studententijd en in de vakanties, ook een spelend lid van de fanfare. Van oude muzikanten heb ik gehoord dat hij een veelbelovend 'piston' was. Het leven had echter voor hem andere, belangrijker taken weggelegd. Hoe dan ook, de vlag die hij schonk getuigt van de goede herinneringen die hij aan de fanfare bewaarde.

De oudste medaille dateert van 1850 en werd op het festival van Ninove behaald. Ter gelegenheid van haar vijftigjarig bestaan in 1882 bekwam de fanfare de titel van 'Koninklijke fanfare'. De schoolstrijd op het einde van de negentiende eeuw ging haar niet onopgemerkt voorbij. Tijdens een katholieke betoging in 1879 in Brussel takelden de Brusselaars de Lombekse muzikanten zodanig toe, dat ze overladen met blutsen en builen huiswaarts keerden. Na de Eerste Wereldoorlog was het grootste gedeelte van de instrumenten zoek geraakt.

Naar het schijnt leenden de koperen buizen er zich uitstekend toe om stoommachines voor de sluikestokerijen te vervaardigen. Om dergelijke praktijken tijdens de tweede wereldoorlog te voorkomen, moesten de muzikanten tijdens de mobilisatie hun instrumenten meenemen en een ontvangstbewijs tekenen.

Tweemaal in de loop van haar geschiedenis werd de fanfare geconfronteerd met een tweede fanfare in O.-L.-V. Lombeek als gevolg van dorpspolitieke strubbelingen, namelijk in 1913 en 1936. Het leven van deze twee *antifanfares* was echter steeds van korte duur. De oude fanfare 'De Eendracht' verrees na elke oorlog opnieuw uit haar gedwongen slaap. Zij bleek onverwoestbaar en van onaantastbare levenskracht. Dit is niet zo vanzelfsprekend.

Als we het hele gebied van de latere gemeente Roosdaal beschouwen, zijn er na de Tweede Wereldoorlog vier muziekmaatschappijen verdwenen. De Eendracht hield echter stand. Zij had overigens in haar lang bestaan heel wat hoogten en laagten doorstaan. Rond 1880 waren er nog amper 13 muzikanten. Zij lieten het niet aan hun hart komen en hun dirigent, de Ninovieter (Van Santen of Van de Sande), componeerde voor hen een pas-redoublé getiteld "13". Het bleek een geluksgetal.

Na de Tweede Wereldoorlog kende "De Eendracht" een nieuwe bloei, maar het geleidelijk verouderen en het wegvallen van jonge muzikanten liet zijn sporen na. Er werd naar een oplossing gezocht en begin jaren '70 werd toenadering gezocht met de Borchtlombeekse fanfare ... 'de Eendracht'. Het kwam tot een hechte samenwerking, zonder de eigen zelfstandigheid op te geven (*beide verenigingen behielden een afzonderlijk bestuur*). De repetities vonden toen drie maal per maand plaats in Borchtlombeek en één maal per maand op vrijdag in O.L.V.-Lombeek. Het lag voor de hand waarom deze twee fanfares gingen samenwerken: beide fanfares hadden dezelfde dirigent en een gebrek aan muzikanten, zowel in Borchtlombeek als in O.L.V.-Lombeek. Een tweede reden voor het samengaan van deze fanfares zou naar verluidt ook te maken gehad hebben met het feit dat beide fanfares eenzelfde politieke stempel droegen. De dirigent was toen Tuur De Doncker, later opgevolgd door Etienne De Vos. Het muzikale huwelijk heeft echter niet lang standgehouden. Toen een nieuwe dirigent moest aangesteld worden, was er wat onvrede gegroeid. De samenwerking verwaterde en het engagement bleek wat ongelijk verdeeld.

Toen nam men in O.L.V.-Lombeek een logische beslissing:

in 1991 hebben een paar gevestigde waarden zoals Willy en Theophiel Tielemans, Julien Dierck en Marcel Appelmans hun schouders gezet onder een 'reddingsplan'. Zij gingen op zoek naar jonge muzikanten die zich wilden aansluiten bij de fanfare van O.L.V.-Lombeek. Met succes! Eerst nam Eddy Suys de functie van dirigent waar (tot in 1995). Daarna werd met Pieter Appelmans resoluut gekozen voor verjonging.

Op dit ogenblik telt de kleine Roosdaalse deelgemeente zomaar even tachtig leden, waaronder zestig spelende leden! Zelfs van gemeenten buiten O.L.V.-Lombeek zijn er muzikanten die wekelijks trouw de repetities en optredens bijwonen.

Om de inwoners te laten mee genieten van het succes werden in 2007 grootse feesten georganiseerd ter gelegenheid van het 175-jarig bestaan. Voorzitter Eddy Wastiels schonk bij deze gelegenheid een nieuwe vlag aan de fanfare! Er volgde een onvergetelijke periode. Vandaag drijft de fanfare nog altijd voort op hetzelfde elan! Zij gaat geen enkele uitdaging uit de weg, wat o.a. mag blijken uit de deelname aan de wedstrijd van Vlamo (*dit is de Vlaamse muziekorganisatie*). De Lombeekse fanfare haalde in de finalewedstrijd de laureaatstitel in de 3^e afdeling, niet minder dan de kampioenstitel in hun afdeling.

In 2012 hebben een aantal jonge muzikanten een instaporkest opgericht.

Om zich te onderscheiden van de 'grote' fanfare, hebben deze muzikanten een eigen naam gekozen en noemen zij zich 'Loemeks Muziek Kollektief'. Koen Devits werd aangesteld als dirigent. Dit jaar werd voor de tweede maal een muziekkamp ingericht om zich ten volle en ongestoord te kunnen toelagen op de muziek, een mooie combinatie van muziek beoefenen en ontspanning.

Ook aan de allerkleinsten wordt gedacht. Elke zaterdagvoormiddag wordt onder leiding van Koen Devits notenleer gegeven aan kinderen vanaf acht jaar. Na 6 maanden notenleer krijgen zij een instrument ter beschikking.

En dan is er ook het jaarlijkse hoogtepunt: het concert in Het Koetshuis met telkens een bepaald thema. Altijd opnieuw een feest met muziek en een flinke portie humor.

Dit is een beknopte historiek van een 'grote' fanfare in een 'klein' dorp.

We eindigen dit overzicht met een citaat van wijlen voorzitter Emiel Van Cauwelaert de Wyels:

" een dorp zonder fanfare is een lichaam zonder hart of ziel. Zij vertolkt de vreugde en het leed van de dorpsgemeenschap op onvervangbare wijze. De verdwijning van de fanfare zou gelijk staan met het wegnemen van de klokken uit de kerktoren. Wij vragen daarom de Lombekenaren en vooral aan de Lombeekse jeugd dit goed te beseffen en metterdaad onze oude fanfare te blijven steunen".

LVH

Erfgoed Rausa dankt de mensen die Linda documentatie en foto's hebben bezorgd. In onze Erfgoedkelder zullen we zorg dragen voor het archief van de fanfare, maar ook voor alles wat bereidwillige mensen ons in de toekomst zullen ter beschikking stellen.

Figuren

Frans Timmermans, de wijze man van Lombeek

Je vindt ze in elk dorp, die wijze man of vrouw, die iedereen bij naam kent en alle familieverbanden moeiteloos kan bloot leggen. Het zijn mensen die door elke vereniging gesolliciteerd worden om voorzitter, secretaris of minstens bestuurslid te worden en die tijdens verkiezingsperiodes hoog op het verlanglijstje staan van alle politieke partijen. Die oproep laten ze vaak aan zich voorbij gaan. Hun enige ambitie is het, om zich ten dienste te stellen van iedereen. In Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek loopt er ook zo iemand rond: Frans Timmermans.

In de Pelmolenstraat, het hoekje Eizeringen dat na de fusie van Lennik naar Roosdaal werd getransfereerd, werd in de winter van 1927 Frans Timmermans geboren. Zoals bijna iedereen in die tijd, leefde het gezin van de opbrengst van een bescheiden boerderijtje. Ook Frans heeft thuis als kind het eeuwenoude ritueel meegemaakt van zaaien en oogsten, van kweken en slachten. De rug geplooid naar het veld, de blik gericht naar de lucht om de capriolen van de weermakers te voorspellen. Hij leerde hoe je graan moest maaien en hoe je oppers bond. Met het botten van de takken, het openbarsten van de bloesems, het rijpen en het plukken van het fruit, volgde hij de gang der seizoenen. De natuur zou hem nooit meer loslaten.

Omdat zijn ouders wilden dat hun zoon 'het verder zou brengen' werd hij naar Brussel gestuurd om daar zijn Frans te leren.

"In de jaren dertig leefde de overtuiging dat je in het leven niet vooruit kon geraken zonder dat je perfect Frans kon spreken. Ook mijn ouders waren die mening toegedaan en dus volgde ik mijn vierde graad bij de Broeders der Christelijke Scholen om daarna even verderop naar de normaalschool van Sint-Thomas mijn onderwijzersdiploma te halen. Ik ben uitgekomen in '47, maar dan aan werk geraken in het onderwijs, dat was een andere kwestie! Ik ben dan maar van lieverlee als bediende aan de slag gegaan bij de 'Banque de Bruxelles'. Ik heb het daar een jaar volgehouden, tot mijn oproepingsbevel voor het leger in de bus viel. Ik kreeg eerst mijn opleiding in Antwerpen, nadien moest ik naar Duitsland. Het was voor mij zeker geen verloren tijd, ik kreeg bij het leger immers de kans om allerlei cursussen te volgen. Ik zwaaide af als reserve-officier".

Toen Frans afzwaaide kreeg hij in de gemeenteschool van Lennik een baan aangeboden. Daar stond hij tot 1950 op de trede. Toen kwam in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek een plaats vrij en Frans mocht er beginnen aan een loopbaan van meer dan dertig jaar.

"In het schooltje van Lombeek stonden we met twee onderwijzers. We namen dus elk drie leerjaren voor onze rekening. Ik heb dus mijn ganse carrière het eerste, het tweede én het derde studiejaar onderwezen. Mijn collega destijds was regelmatig ziek voor een tijd en dan kreeg ik die andere studiejaar ook nog op mijn boterham! Regelmatig kwam er voor een korte tijd een interimleerkracht en ook Meester Elpers, die sinds de fusie directeur was van alle lagere scholen in Roosdaal, kwam regelmatig wel een halve dag lesgeven, maar op de andere momenten moest ik het dus moederziel alleen zien te redden. Maar het ging. En als we dan merken dat veel van onze gasten later probleemloos hogere studies aanvatten, dan zal ons werk misschien nog zo slecht niet zijn geweest".

Frans is altijd iemand geweest met veel talent en nog veel meer energie. Hij combineerde zijn lesopdracht met een waslijst aan activiteiten. In zijn jongere jaren was hij een bevlogen kajotter. Met die volgelingen van Cardijn heeft hij nog toneel gespeeld in het bouwvallige zaaltje van het Lombeekse klooster.

Intussen was hij ook getrouwd met Lucienne Panis uit Lennik en toen de kleine Hildegarde kwam mocht hij ook zijn vaderlijke plichten niet verzuimen.

Na de KAJ kwam de Boerengilde. Frans werd prompt tot voorzitter gebombardeerd.

"Dat was echt wel iets wat ik graag deed! Er is immers altijd boerenbloed door mijn aderen blijven stromen. Ik ging zeer vaak naar voordrachten en ik ben jaren op zondag naar het college van Halle getrokken om er tuinbouwonderwijs te volgen. Ik had intussen ook gebouwd aan de Koning Albertstraat en ik beschikte over een tuin van 50 are. Wij kweekten appelen en peren, maar vooral kleinfruit: aardbeien, frambozen en trosbessen".

Ook in de parochie was 'Meester Frans' een steunpilaar en toen men hem in 1981, na de grote roof in de kerk vroeg om het voorzitterschap van de kerkfabriek op zich te nemen, heeft hij zich daar, na enige aarzeling, honderd procent aan gewijd. Omdat hij toen op pensioen kon gaan kwam de tijd vrij die nodig was om deze zware opdracht uit te voeren. Er was een nieuwe periode in zijn leven aangebroken.

"Het was voor onze kerk in die tijd echt een dramatische periode. Ons retabel, één van de mooiste pronkstukken van het Pajottenland, was danig toegetakeld, de veiligheidsmaatregelen waren totaal ontoereikend en ook heel wat andere zaken liepen compleet uit de hand.

We hebben toen streng moeten optreden, het openstellen van de kerk sterk verminderd en de nodige beveiligingsapparatuur laten aanbrengen. Omdat ik zoveel in de kerk rondliep en alle stukken moest beschrijven en inventariseren raakte ik nog meer in de ban van dit prachtige gebouw en zijn kunstwerken.

Ik was altijd al gefascineerd door geschiedenis en nu kwam die kennis goed van pas. Ik begon rondleidingen te geven in de kerk en voor ik het goed besepte was ik een veel gevraagde streekgids. Omdat ik dat echt goed wou doen ben ik dan ook een paar jaar cursussen voor streekgids gaan volgen in alle hoeken van Zuid-West-Brabant en omliggende gemeenten".

Er zullen inderdaad niet veel lezers van Rausa zijn die nooit op sleeptouw zijn genomen door Frans. Ikzelf herinner me nog goed een uitstap door Strijtem en Lombeek. Steevast loodste hij zijn groep ook door de verkaveling 'den Hoek'. Hij wees erop dat een dergelijk project dus ook mooi kan zijn en hij liet niet na te waarschuwen voor ideeën waarbij men met woonkazernes en grote blokkendozen het dorpszicht zou verknoeien. Frans was op zijn tachtigste en daarmee zo'n dertig jaar ouder dan de meeste wandelaars.

Terwijl hij breed uit weidde over de plantengroei en de oude wegeltjes, hield hij zo'n fikse tred aan dat de meeste deelnemers zich bij aankomst pompaf op een stoel lieten zakken en zich afvroegen waar Frans de energie vandaan haalde.

En dan hebben we nog niets verteld over zijn journalistieke bezigheden. Vijftien jaar heeft hij voor Het Nieuwsblad het Pajottenland doorkruist. De gemeenteperikelen van Liedekerke, Galmaarden, Lennik, Gooik en natuurlijk Roosdaal noteerde Frans in zijn notaboekje om er dan na nachtelijk schrijfwerk verhelderende artikels van te maken.

Gezeten aan de mooi gedekte tafel vervolgt Frans zijn verhaal. Na een auto-ongeval, waarbij hij een rugletsel opliep, moest hij tot zijn spijt het wandelen opgeven. Maar in de kerk is zijn rol nog niet uitgespeeld... Terwijl ik nog een laatste stuk proef van de lekkere appeltaart die echtgenote Lucienne voor de gelegenheid heeft gebakken, begin ik me af te vragen hoe ik straks zo'n gevuld leven in enkele kolommen moet samenvatten... (WE)

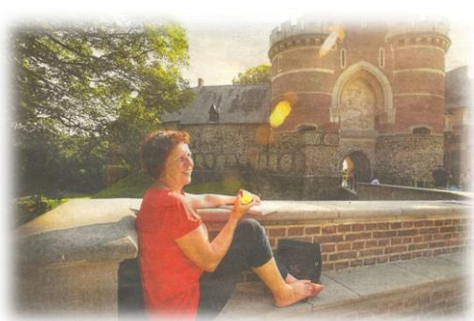

De kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, nog altijd het biotoop van Frans Timmermans

Voor de archieven van overmorgen

Viviane op de bank

Lieve Van de Velde, redacteur bij De Standaard had geluk, die zonnige dinsdag in augustus. Ze moest nog heel dringend een artikel plegen voor de woensdagrubriek van haar krant. 'Een fijn verhaal schrijven rond een zitbank' is de niet zo evidente opdracht. Een beetje op de dool in het Gaasbeekse domein, merkt ze plots een mooie stenen zitbank aan de poort van het romantische kasteel. En daarop zat een dame een boek te lezen, genietend van de zon. De journaliste knoopte een praatje aan en besepte meteen dat het 'bingo' was. De dame in kwestie was namelijk Viviane Ganseman uit Pamel, streekgids met specialisatie Brussel. Viviane had van een vrije namiddag gebruik gemaakt om zich in de rust van het Gaasbeekse domein wat te verdiepen in het leven van markiezin d'Arconati Visconti. 's Anderendaags zou ze immers een vrouwengroep uit Gent moeten rondleiden in het Belvue Museum op de Koudenberg. Wie Viviane kent, weet dat er een mooi en uitgebreid verhaal volgde. De Standaardjournaliste had meteen meer dan stof genoeg om er inderdaad een fijn verhaal van te maken dat verscheen in de krant van 28 augustus. En voor ons was het weer een gelegenheid om een van onze erfgoedwerkers in het zonnetje te zetten. Letterlijk dan, op een bank in Gaasbeek. (WE, Foto Ivan Put).

Als je een uur kon doen verdwijnen
Als je een sneeuwklonk luiden kon
Als je getik van regen
Vangen kon
In een fluwelen doosje
Tot je er een hele symfonie van hebt...

In gesprek met de stilte

Erfgoedverenigingen bekommeren zich om waardevolle zaken die dreigen verloren te gaan: gebouwen, gewassen, gewoonten, die in een steeds maar sneller veranderende wereld in verdrukking geraken. Een van die bedreigde fenomenen is ongetwijfeld de stilte. Hoe moeilijk is het niet om een plek te vinden waar geen grasmaaiengeronk, vliegtuiglawaai of vervelende grootwarenhuizenmuzak het oor teisteren? Daarom is het belangrijk dat we elk initiatief steunen dat erop gericht is de stilte te promoten en dus scharen wij ons enthousiast rond het initiatief dat **Natuurpunt Roosdaal** neemt op **zondag 27 oktober**. In het kader van de derde editie 'CULTUURvandeSTILTE'

wordt er verzameld aan het infobord Grotenbos (aan de Heidestraat in Strijtem) om 14u en 15u. Daar vertrekken de Stiltewandelingen die opgeluisterd worden door de leerlingen van de klas van Marc De Corte – Kunstenacademie August De Boeck, afdeling Roosdaal. Voor meer informatie kun je terecht bij Rik Van Nuffel 054/33.88.85

"(Niet meer zo) vers van de pers"

Elk dagblad, ieder tijdschrift dat zichzelf wat respecteert heeft vandaag een columnist in dienst die, al dan niet grappig, in schuine bemerkingen zijn omgeving becommentarieert. Wie denkt dat men pakweg honderd jaar geleden daarvan verstoken bleef, die heeft het fout! Bart Caulier vlooit voor ons al een tijdje vergeelde persberichten uit en heeft intussen een aardige stapel merkwaardige schrijfsels verzameld. Meer dan genoeg om er een nieuwe rubriek mee te stofferen. In het vervolg mag de Rausalezer zich dus in elk nummer verwonderen over de merkwaardige observaties van onze voorvaderen. We bijten de spits af met een wel zeer bizar stukje uit *Den Denderbode* van 15 augustus 1885, jawel, het jaar waarin onze dierbare dorpsgenoot Victor De Clerck (de Dikke van Pamel) het tijdelijke voor de eeuwigheid inruilde.

DEN DENDER AEN ZYNEN BODE.

Eersten brief over den afgeloopen jagthond van Pamel.

Sedert een jaar of twee, is er in onze omstreek een hondje komen aengelopen, welk men den jagthond van Pamel noemt, omdat het zyn nestje in deze parochie gemaekt heeft. Elegant, van alle kanten regt op zyne pootjes, lekker en voor 't fyn schoteltje genegen, schynt dat hondje van hooge afkomst of een jufferhondje te wezen. Doortrapt den jagthond, en dwaerssteeter van d' eerste klas, zoekt het medemakkers in die parochie aen te treffen!!! Maer geene regte linie kunnende houden, kan het slechts met een of twee eenen dag doorbassen!! ?? Voorwaer, wist men zynen steert aen eenen Samsoms vossen vast te knopen, en eenen brandenden fakkel op zyn achterste aen te passen, op eenen dag stak hy al de granen van die vruchtbare parochie in vlam en vuer. Zyn grootste vyand is voor vast M. den pastor; kon hy dien achtbare geestelyken in de hielen byten, zeker zou hy het wagen, omdat hy te paesschen met de andere hondekens niet heeft mogen komen tot onder de Tafel van den Grooten Meester, om mede te smokkelen aen de brokkelingskens, die met die dagen in overvloed van die Tafel afvallen. Van Pamel loopt dat hondje alle dagen naer Strythem waar het zyn schytkontoorken heeft. Onderweg is het nogal modest! Maer men moet opmerken dat de andere hondekens, die misschien van zynen geur wel zouden zyn, op zynen bokkenstank de vlugt nemen!

Zoodat dat lief en welgemaekt jufferhondje van Pamel tot Strythem en dan van Strythem tot Pamel, alleen, snuyvend de straet mag doorkruysen!

Eerst had dat hondje zyn nestje in 'tinkomen van Pamel gemaekt. Daer zynen steert in eenen goeden en warmen haerd neergekrold, met de muyl digt by de welriekende kasserol en niet den kleper vast aen de vette kom gelegen, wierd dat hondje zeer gewarig, en op zyne manier, vriendelyk. Zynen steert wel wetende te dragen, en in alle kunsten wel ervaren, begon hy te toonen dat hy de bijzonderste kasteelkunst, den bokkensprong ook kende! Maer hy had 't beentje niet op te heffen; op nen blixem was 't foert de deuren uyt! Tevens het uyt dryven zat men er met de roskam op en uyt zyne aeneengekoekte hairlokken krabde men iets aerdig uyt...

Van daer trok dat hondje snuyvend de kassy af en maekte zyn nestje wat leeger. Welke grimacen het daer maekt, daer over zwygt 't gebuerte nog. Maer nogtans zoude zeker huysgezin goed doen dat hondje naer Strythem te jagen, want wie weet of men binnen een jaer of dry nog uyt zyne, door vuyligheyd aeneengekoekte hairlokken, dit aerdigs van boven kunnen roskammen. Zie Mynheer den Denderbode, nu kentgy het hondje; zwygt het niet stil, zoo zal ik u in eenen tweeden brief zynen bas laten kennen; in eenen derde zyn beet; in eenen vierde zyne welriekende pommade; in eenen vyfden nog wat schoonder nieuws enz. enz. Myne pen is reeds gescherpt; zwygt het nu dan zal ik ook myne pen laten rusten.

Toch nog enkele activiteiten aankondigen die 2013 (én 2014) nog in petto heeft:

Op **18 december** is er een originele causerie over de **windmolens uit Roosdaal** en omgeving. Polyvalente zaal van GC Het Koetshuis, 20u30. Jan Delcour, Flor Van Nuffel en de zangers van de Sint-Maartensgilde maken er een uitzonderlijke avond van. Meer informatie in volgend nummer.

In Rausa 9 kom je ook meer te weten over '**de boom in**', een niet te missen initiatieavond rond genealogie. Donderdag **30 januari** om 20 uur zet Jan Asselman ons een voetje om onze stamboom in te klimmen. Plaats van afspraak: de zaal van het PPK (tuinbouwschool) in Pamel.

Het unieke concert van **Coope, Boyes & Simpson** rond 'Flanders Fields' op **16 februari** in de schouwburg van GC Het Koetshuis

De **Nacht van de Geschiedenis** op 25 maart, polyvalente zaal van het Koetshuis, in samenwerking met het Davidsfonds: **De Grooten Oorlog en de Kleine man**.

Er zijn nog **opendeurdagen** in de Erfgoedkelder op 2 nov., 7 dec., 4 jan., 1 feb.

Het **gemeentelijk archief** wordt verder geordend op 5 nov., 3 dec., 4 feb., 4 maart, 1 apr., en 6 mei.

Er is een feestelijke eindejaarsbijeenkomst voor alle erfgoedverenigingen uit het Pajottenland en de Zennevallei op **6 december**. Bij Rausa zijn we blij (en ook wel een beetje trots) dat de Erfgoedcel P/Z 'ons' Koetshuis heeft uitgekozen om deze activiteit te laten plaats vinden.

Ook nieuws vanuit Liedekerke. De Heemkundige Genootschap organiseerde daar tijdens het eerste oktoberweekend een mooie en boeiende tentoonstelling. Het was meteen ook de voorstelling van hun nieuwste publicatie: **Liedekerke, Oud & Nieuw**. Een aanrader!

Een ander mooi initiatief is de lezing door **Herman Van Isterdael**, de gerenommeerde historicus uit Okegem. Hij heeft het op donderdag **31 oktober** in GC Warande om 19.30 uur over 'Staten van goed'.

En wij volgen natuurlijk ook de evolutie van de sensationele opgravingen rond de **burcht van Gooik**. Ook daarover allemaal meer in ons volgend nummer.

**Heb je opmerkingen, rechtzettingen of suggesties,
altijd welkom op rausa@skynet.be!**

Traditiegetrouw doen we voor de Uitsmijter een beroep op Jan De Mont. Hij vergast ons dit keer op een Strijtemse verhaal dat het midden houdt tussen fictie en realiteit. Misschien heeft Rausa ook wel lezers die houden van feuilletons. Dan komen die zeker aan hun trekken! Deze bijdrage eindigt immers met een 'wordt vervolgd'.

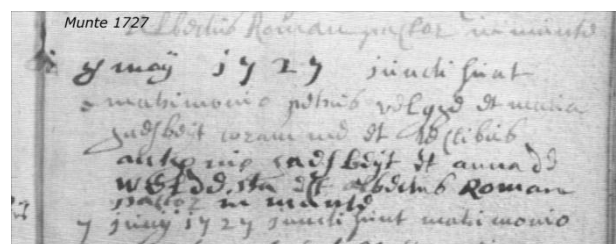
Deze historie begint in het dorpje Munte, gelegen in het Land van Rode en op een steenworp van Merelbeke. "Wat heeft dit dorp met onze gemeente gemeen" vraag je je allicht af. Veel, heel veel! Hier vinden we namelijk enkele elementen die later drie Strijtemse burgemeesters zullen opleveren. Laat het kind in jou nog eens los en ga mee met de teletijdmachine van professor Barabas. We stellen onze coördinaten in op 50°56' noord en 3°44' oost, de tijdwijzer plaatsen we op juni 1727 en we flitsen terug naar het verleden. Even later bevinden we ons op het kerkplein. Daar zijn we net op tijd om te zien hoe de pastoorsmeid de deur opendoet, Petrus in het deurgat ziet staan en vraagt wat hij zo vroeg op de morgen komt doen. Terwijl ze de man binnen laat fluistert ze: "*sst, menieër de pauster es weg en meniër den onderpauster es on 't brevieren*". Met de vinger nog aan de lippen begeleidt ze hem stilletjes naar de studeerkamer. "*Een geluk bij een ongeluk*", denkt Petrus, "*dat diene knorpot niet thuis en is*". Hij is maar al te blij dat hij de onderpastoor, zijn vroegere jeugdkameraad Albert Roman kan treffen, want wat hij komt zeggen is een beetje delicaat. "*Awel Petrus jongne, wat schilte er*" vraagt zijn vriend wanneer die de kamer binnenkomt. "*Ge zit gelèk op nen mierenest! Ejje gè iet op oe gewete mischiens?*" "*k zou willen treiwen met mijn Marieken*" , antwoordt Petrus. Hij ademt even diep vooraleer zijn zin verder af te maken, "*en z' is al vier mooëndn in positie!*" .

Petrus krijgt zowaar het schaamrood op zijn wangen. Hoe dit is kunnen gebeuren?

Op die vraag kan hij toch moeilijk antwoorden dat het in februari rap donker is en dat Marieke zo lekker rook! Hij trekt zijn schouders op en zwijgt. De onderpastoor snuift eens begrijpend en doet zijn voorstel: na het luiden van het Angelus zou hij hen trouwen.

Maar bij wijze van boete moeten Petrus en Marieken eerst bij Pastoor Vanderhaantjes hun zonde gaan biechten. "Die zal hen wel de levieten lezen" denkt de onderpastoor bij zichzelf.

Diezelfde avond vouwt de man aan zijn werktafel het huwelijksregister open, scherpt zijn ganzeveer en schrijft sierlijk in het Latijn: "*8 mei 1727 zijn gehuwd Petrus Velghe en Maria Haesebeyt, getuigen Anthonius Haesebeyt en Anna De Wilde*". Hij strooit zand over de inkt en sluit het register.

Acht kinderen zullen ze samen boven de doopvont houden, waarvan de vijf eerste te Vurste en de twee laatste te Melsen gedoopt werden. Na de geboorte, van het zesde kindje Adriana te Vurste in 1737, verhuisde het hele gezin naar het verderop gelegen dorp Melsen.

In dat najaar werd Petrus bij de Abt ontboden. Die had vernomen dat Petrus een beetje geld verdiend had en of hij interesse had in de koop van een hof te Melsen?

De Abdij moest een aanslag van vijftigduizend florijnen betalen aan het Land van Rode, en ze moesten snel geld zien te vinden.

Enkele dagen later telde Petrus het geld neer, zette de Abt zijn handtekening onder de verkoopakte en werd Petrus eigenaar van een hof met vee en alaam.

Die dag, nogal geladen, was hij in zijn bed gekropen. Maar in zijn eerste slaap, nog half verdwaasd, moest hij er dringend uit. Hij droomde dat hij tegen een boom stond, maar 't was de kleerkast!

Marieke had geen woord gezegd, was opgestaan en had het boeltje opgedweild met de luier van de kleinste en die in de broek van de beduusde echtgenoot gepropt. 's Anderendaags was er geen haan die er naar kraaide, maar het was wel een waarschuwing die kon tellen. Een boerin moet zich laten gelden. Marieke was de oudste van twaalf, ze wist dus van aanpakken.

Het was een plezier Petrus aan het werk te zien, nooit gejaagd, nooit in 't zweet, maar altijd bezig.

Hij wist met verstand te werken! Waarom stapt, spit en maait een boer op zijn gemak? Omdat hij het moet volhouden, anders hangt na een uurtje zijn tong op zijn borst. Een dag is lang en er zijn er zeven in een week. Iedere dag is een werkdag op de boerderij, mensen en beesten eten ook op zondag.

Zodra Petrus de kans kreeg kocht hij gronden op en bouwde zo zijn boerderij uit tot een pachthof met vele landerijen. Hij werd een echte herenboer die voldoende kapitaal had vergaard zodat hij zelf niet langer het land hoefde te bewerken maar hiervoor personeel in dienst had. Door de jaren heen kreeg hij in het dorp en in de verre omgeving hoog aanzien.

Maandag 1 juni 1761 begon als een rustige en zonnige dag. Ten huize Velghe was de stemming echter bedrukt. Petrus lag al enkele dagen zwaar ziek in een achterkamer. De dokter was kort na de middag nog langs geweest en had de raad gegeven de pastoor te verwittigen. "'t Goa nie lange nemie duren" had hij gezegd. Enkel het gerinkel van de bel, het gekletter van de misdienaars klompen op de binnenkoer en het geprevel van aankomende pastoor verbrak de stilte op de hoeve. In de uithoek van de kamer keek 'Magere Hein' naar de klok en zag dat het tijd was. Hij nam zijn zeis en met één beweging maaide hij Petrus 84ste levensdraad midden door. Balduinus zag hoe zijn oude vader zijn laatste adem uitblies.

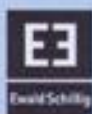
Balduinus was toen 25 jaar, zijn oudere broer Petrus-Antonius was het huis uit en Josephus stierf vóór zijn zevende verjaardag. Plots kreeg hij de volle verantwoordelijkheid over het pachthof, zijn moeder en zijn minderjarige zus Anna. Zo stappen we naadloos over naar de volgende generatie Velghe en komen we via een omweg langs Welle en Asse dichterbij ons einddoel, Strijtem.

Nabeschouwing:

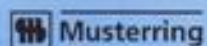
Waar en wanneer Petrus werd geboren of wie zijn ouders waren hebben we in de parochieregisters niet kunnen achterhalen. Het enig vaste gegeven dat we hebben is zijn overlijdensakte waarin vermeld staat dat hij 84 jaar oud was. Met een eenvoudige rekensom komen we te weten dat hij in 1677 werd geboren, dat hij 50 jaar was toen hij voor de derde maal huwde en op de leeftijd van 65 toen zijn laatste kind geboren werd. (JDM)

CARTEL LIVING

KOINOR

Ninoofsesteenweg 205
1760 Roosdaal
054 32 10 15
info@sofaplus.be
www.sofaplus.be

Open: Weekdagen 14.00-18.00u
Zaterdag 11-18u - Zondag 14-18u
Woensdag gesloten

World of Comfort
Comfort & Sfeer Collectie • 130 Topmodellen

3000 m² zitplezier